

Попельський М. І.
Гудим В. М.

(0000-0002-2425-756X)

(0000-0001-9540-8524)

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Рекомендації щодо планування та підготовки руху опору на території держави

Резюме. У статті розглянуто рекомендації щодо організації планування та підготовки сил руху опору в рамках підготовки держави до оборони, визначені рекомендації щодо дій руху опору на території держави тимчасово окупованої противником.

Ключові слова: національний спротив; планування руху опору; організація руху опору; завдання руху опору; тактика дій підрозділів руху опору.

Постановка проблеми. Аналіз локальних війн і збройних конфліктів останнього десятиріччя свідчить про те, що поряд з безпосереднім застосуванням сил військової організації, держави активно проводять комплексне застосування за єдиним замислом і планом сил спеціальних операцій, формувань збройної опозиції та інших незаконно утворених антидержавних озброєних формувань.

Основною метою діяльності цих формувань є забезпечення в стислі строки підриву економічного, політичного, воєнного і морального потенціалів держави, істотного впливу противника на хід і результати як перших операцій, так і війни (конфлікту) загалом. До того ж об'єктами особливої уваги стають підприємства військово-промислового комплексу, об'єкти на комунікаціях, електростанції, водосховища та інші важливі державні та військові об'єкти. Підтвердженням цьому стали воєнні конфлікти в Перській затоці, на Балканах, у Центральній Азії.

Серед основних чинників, що дестабілізують ситуацію у Європейському просторі та загалом у світі, є повномасштабна війна, яку в лютому 2022 року розпочала Російська Федерація (далі – РФ) проти України.

Війна з РФ показує, що однією з основних складових перемоги в боротьбі за незалежність з російським агресором є організація руху опору на території держави та на тимчасово окупованих територіях України.

Існуюча система оборони держави, зокрема і територіальна оборона, робота державних, військових та місцевих органів управління, системи забезпечення національної і воєнної безпеки країни не повною мірою забезпечує територіальну

цілісність, суверенітет, недоторканність кордонів. Україна зазнала значних територіальних, економічних, фінансових, матеріально-технічних втрат, втрат озброєння, військової, спеціальної техніки і особового складу військ (сил).

Ураховуючи агресивну зовнішньополітичну, економічну, соціальну, інформаційну обстановку навколо України з боку РФ, ведення її війни проти нашої держави, виникає об'єктивна потреба подальшого удосконалення системи руху спротиву на території, тимчасово зайнятої агресором (противником), пошуку ефективних методів їх застосування, удосконалення заходів щодо планування і підготовки сил руху опору в мирний та воєнний час (особливий період).

Аналіз основних досліджень і публікацій. На жаль, питанням організації та ведення руху опору під час ведення агресії з боку іншої держави на території, тимчасово зайнятої противником, у статутах Збройних Сил України (далі – ЗС України) та в інших керівних документах в цілому не розглядалося.

У засобах масової інформації [1–5] з початком бойових дій на Сході неодноразово відмічалось про дії так званих “партизан”, здійснювався аналіз проведених дій з боку сил спротиву, але ніяких досліджень з цих питань не проводилося. Наразі виникла необхідність проведення досліджень, опрацювання рекомендацій, які би розкрили суть роботи щодо організації руху опору на території держави та забезпечення діяльності підпільних організацій, ватажків спротиву, руху опору під час ведення бойових дій на території держави, тимчасово окупованих противником.

Аналіз ведення бойових дій у Донецькій і Луганській областях показав, що на початковому етапі відсічі агресії та

відновленні територіальної цілісності території держави питанням організації руху опору на території держави на превелику жаль не приділялось достатньої уваги, і тільки після того, як розвідувальним органам стали відомі факти дії небайдужого населення щодо створення несприятливих умов, спротиву російським найманцям та незаконно створеним озброєним формуванням щодо дій проти українських військ і місцевого населення, роботу Генерального штабу ЗС України спрямували на надання допомоги, організації взаємодії силам національного спротиву на території тимчасово зайнятої російськими найманцями.

На сьогодні є перші результати, а саме: у Запорізькій області невідомі особи протягом березня знищили в нічний час понад 70 окупантів, активізувався партизанський рух на Херсонщині, продовжує діяти рух опору в Донецькій та Луганській областях. Пожари, підриви складів з боєприпасами, надання інформації про передислокацію військових частин та підрозділів 1,2 АК це дії руху опору, проукраїнське налаштованих громадян України на тимчасово окупованих територіях Донбасу.

Розглядаються пропозиції щодо формування у всіх областях України загонів з підготовки фахівців партизанської війни, які плануються використовувати за рішенням військового командування.

Слід зазначити, що Законом України “Про основи національного спротиву” [6] визначені основні терміни: що таке рух опору, сили і засоби, завдання руху опору та не більше. Тому, необхідно на державному рівні опрацювати систему воєнних, інформаційних і спеціальних заходів, організацію, планування, підготовку і підтримку руху опору в системі оборони держави.

Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення завдань та основ підготовки і ведення національного спротиву”, прийнятому в першому читанні Верховною Радою України 27 січня 2022 року № 2024-ІХ, уточнюються завдання та основи підготовки і ведення національного спротиву.

Мета статті – надання рекомендацій щодо організації підготовки сил руху опору держави в умовах відсічі агресії, пропозицій щодо подальшого удосконалення руху опору, пошуку і визначення під час планування найбільш ефективних загальних типових форм застосування складових національного спротиву.

Виклад основного матеріалу. Серед основних чинників, які дестабілюють ситуацію у Європейському просторі й загалом у світі, політологи називають події на Сході України. Агресія РФ проти України є одним із її інструментів у світовій гібридній війні, яку РФ розпочала проти цивілізованого світу.

РФ продовжує втілювати свої глобальні наміри щодо реорганізації світового порядку шляхом ескалації міжнародних конфліктів і створення нових геополітичних реалій, використовує військову силу як інструмент реалізації зовнішньої політики, що дедалі більше загрожує світовій безпеці.

У цей час РФ спробує вирішити свої стратегічні завдання “малою кров’ю” – привести до влади на різних рівнях “податливих” політиків, які лобюватимуть її інтереси, або національних агентів впливу.

Нині вітчизняні силові структури намагаються знайти адекватні рішення, щоб не допустити розвитку втрати незалежності та забезпечити територіальну цілісність держави. За умов, що склалися, особливої актуальності набувають методи асиметричної відповіді. До таких методів належить застосування сил руху опору.

Рух опору – система воєнних, інформаційних і спеціальних заходів, організація, планування, підготовка і підтримка яких здійснюється з метою відновлення державного суверенітету і територіальної цілісності під час відсічі збройної агресії проти України. [6].

Рух опору має бути організовано завчасно на підконтрольній державній владі території (на території, яку ймовірно буде окуповано) і на тимчасово окупованій території. Характер і масштаби дій сил руху опору залежать від чисельності сил окупанта, характеру його дій, тривалості окупації, підтримки населення та фізико-географічних умов.

Організація руху опору – це організоване зусилля частини населення країни, спрямованої на опір легітимній чи окупаційній владі і підрив громадського порядку та стабільності, зумовлюється дуже рішучими діями (досягнення успіху за допомогою найрадикальніших методів).

Підготовка руху опору включає: планування руху опору, відбір (створення оперативного резерву) та підготовку керівного й особового складу.

Здійснення заходів з планування та підготовки сил руху опору передбачено Законом України “Про оборону України” в

межах підготовки держави до оборони в мирний час [7] та на оперативному рівні покладено на Командування Сил спеціальних операцій ЗС України.

Отже, *оперативне планування руху опору* здійснюється у загальному циклі стратегічного планування застосування ЗС України та інших складових сил оборони та поділяється за часом проведення – на завчасне та безпосереднє, за ступенем деталізації – на загальне та детальне.

Метою планування є забезпечення максимально ефективного (раціонального) використання оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей усіх наявних сил і засобів під час виконання оперативних (бойових) завдань для досягнення кінцевої мети дій з організації руху опору.

Процес планування руху опору здійснюється завдяки проведенню стандартизованих процедур – фаз (субфаз), під час яких Командування Сил спеціальних операцій (далі – ССПО) ЗС України та оперативні групи видів, родів військ, інших складових сил оборони (у разі їх залучення до дій з організації руху опору) організовує та розробляє комплект визначених оперативних документів.

Згідно із затвердженим замислом дій з організації руху опору Командування ССПО ЗС України розробляє та доводить до військових частин спеціальних операцій, органів військового управління (органів управління) сил оборони, які залучаються до проведення дій руху опору, розпорядчі документи.

Відповідно до отриманих розпорядчих документів у військових частинах ССПО ЗС України розробляються Плани бойового застосування сил і засобів військових частин (підрозділів) ССПО ЗС України. Зазначені Плани відпрацьовуються в двох примірниках, один з яких надсилається до Командування ССПО ЗС України.

План дій з організації руху опору розробляється, як комплексний оперативний (бойовий) документ, що включає текстуальну, графічну частину та додатки.

Слід зазначити, що лише на четвертий рік ведення війни на Сході України було вперше розроблено План організації руху опору як складової Стратегічного плану застосування ЗС України та інших складових сил оборони.

Отже, дуже великий обсяг відпрацювання планувальних документів під час здійснення заходів з планування та підготовки сил руху опору потребує значної

кількості особового складу та часу. До того ж зміст багатьох документів дублюються з іншими підрозділами Командування ССПО ЗС України під час оперативного планування, вироблення та затвердження замислу дій з організації руху опору, чим обумовлюється подвійний документообіг і затрата часу на їх відпрацювання.

Разом з тим, за стандартами більшості країн НАТО одним з основних принципів “оперативного планування” є принцип необхідного мінімуму. Отже, для своєчасного та більш якісного відпрацювання планувальних документів пропонується внести зміни до установчих документів для зменшення дублювання та обсягу плануючих документів до необхідного мінімуму.

Відбір особового складу (створення оперативного резерву) руху опору здійснюється Командуванням ССПО ЗС України в мирний час і особливий період та складає:

відбір керівного складу руху опору серед населення, особового складу ССПО ЗС України, інших військових структур, сформованих відповідно до Законів України;

створення законспірованої, багатошелюнованої, захищеної “сітки” по всій майбутній території дій, які плануються;

пошук, підбір, навчання та подальше розподілення за напрямками роботи кадрів для забезпечення діяльності руху опору;

створення надійно замаскованої, захищеної фінансової системи, яку практично неможливо буде відслідкувати та заблокувати.

Підготовка керівного складу, особового складу бойових підрозділів руху опору проводиться силами визначених підрозділів ССПО ЗС України за відповідними програмами на базі навчальних центрів, полігонів та підрозділяється на завчасну та безпосередню підготовку.

Планування заходів підготовки здійснюється індивідуально для кожної бойової групи з урахуванням її призначення та можливостей щодо участі у заходах підготовки (відрив від основної роботи, сімейні потреби тощо).

Завчасна підготовка руху опору здійснюється у мирний час та в особливий період.

Під час завчасної підготовки руху опору визначається мета і завдання спеціальних дій з організації руху опору, райони (об’єкти) зосередження основних зусиль, порядок формування, підготовки та використання груп ССПО ЗС України, райони розгортання та

порядок зайняття операційних баз, мережі (лінії) зв'язку, станції навантаження та розвантаження; райони зосередження частин, райони базових таборів військових частин (підрозділів), місця розгортання пунктів управління, аеродроми та майданчики для авіації; комунікації та об'єкти інфраструктури місцевості (аеродроми спільного використання, порти, мости, переправи, тунелі, перевали, залізничні напрямки, продуктопроводи, об'єкти атомної енергетики та хімічно-небезпечні об'єкти, часові орієнтири та інше).

Безпосередня підготовка руху опору розпочинається та здійснюється у разі виникнення загрози (ескалації) воєнного конфлікту. Під час безпосередньої підготовки дій з організації руху опору здійснюється:

безпосереднє планування застосування та управління підпорядкованими силами і засобами під час дій з організації руху опору на підставі завчасно розроблених планів застосування;

безперервний збір, вивчення, аналіз і оцінювання даних обстановки;

підготовка та надання пропозицій щодо застосування підпорядкованих сил і засобів;

уточнення (розроблення) оперативних документів з питань застосування підпорядкованих сил;

проведення оперативно-тактичних розрахунків, моделювання розроблених варіантів дій військ і їх оцінювання;

організація взаємодії ССПО з військовими частинами (підрозділами), інших складових сектору безпеки та оборони;

планування та проведення робіт з організації оперативного обладнання району проведення дій з організації руху опору;

організація підтримання живучості ССПО в умовах активної протидії противника;

доведення до підпорядкованих сил необхідної інформації (завдань, розпоряджень) та інше;

підготовка пропозицій до замислу дій з організації руху опору;

забезпечення своєчасного формулювання рішення та його оформлення;

розроблення (уточнення) оперативних (бойових) документів і подання їх на затвердження;

координація та контроль виконання плану дій з організації руху опору.

З урахуванням результатів оперативного планування розробляються (уточнюються) склад, структура, дислокація та заходи підготовки військових частин (підрозділів)

ССПО ЗС України до виконання завдань за призначенням.

Також, для підготовки та ведення руху опору розробляється План руху опору, який врахує всі можливі фактори, що впливають на ефективність та успішність його ведення.

План руху опору має бути достатньо гнучким, для врахування різких змін в оперативній обстановці, а також мати змогу адаптуватися до обстановки протягом кризової ситуації.

В основу підготовки сил руху опору необхідно покласти чотирирівневу систему:

початкова підготовка цивільної молоді;

підготовка офіцерів, сержантів, солдатів і цивільної молоді в навчальних центрах і закладах вищої (професійно-технічної) освіти;

оперативна та бойова (загальна)

підготовка органів військового управління, штабів, підрозділів військових частин спеціального призначення, структурних оперативних підрозділів розвідувальних органів Міністерства оборони України та агентурного компонента;

безпосередня підготовка організаційних структур сил руху опору до виконання завдань за призначенням.

Перший етап підготовки слід розпочинати з національно-патріотичного виховання, фізичного загартування дітей і молоді (перший рівень). Показово, що ядром українського визвольного руху у першій половині минулого століття була молодь, ідейне та фізично загартована в українських молодіжних організаціях “Сокіл”, “Січ”, “Пласт” та “Луг” [8].

Події на сході та півдні України в наші дні диктують необхідність формувати свідому, вмотивовану та фізично підготовлену молодь, яка зможе відстоювати національні інтереси, і якщо треба, то й зі зброєю в руках. Як відомо, мотиваційний набір людина не отримує з народженням, він формується впродовж її життя. Для цього відповідна політика держави має бути спрямована на цільове мотивування співгромадян до співпраці з органами державної безпеки та іншими державними установами [9]. Під час реалізації спеціальних програм молодь слід залучати до вивчення історії та культури України, подвигів борців за її незалежність, суверенітет та територіальну цілісність; до фізичних тренувань; до занять зі вогневої, парашутної, автомобільної підготовки тощо. Заходи з національно-патріотичного виховання необхідно проводити у закладах загальної середньої, спеціалізованої

позашкільної освіти, музеях, бібліотеках, клубах та інших закладах культури [10].

На сьогодні одним із таких заходів є Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра “Сокіл” (“Джура”), метою якої є виховання в молодого покоління України патріотизму, національної гідності, високої самосвідомості та активної громадянської позиції, прищеплення навичок здорового способу життя, розвиток духовно багатой та фізично загартованої особистості. Гра проводиться під егідою Міністерства освіти і науки України за сприяння Міністерства оборони України [11]. Пропонується використовувати можливості Товариства сприяння обороні України, головною метою якого є підготовка його членів до суспільно-корисної праці й захисту України [12].

Таким чином, ефективна організація руху опору на території держави включає в себе комплекс взаємопов’язаних заходів Держави з відповідної підготовки: організаційних структур ССПО ЗС України та розвідувальних органів Міністерства оборони України; територіальної оборони країни; підготовки патріотично налаштованого населення (особливо патріотичного виховання молоді); території (майбутніх бойових дій) та комунікацій в інженерному відношенні також не варто забувати про удосконалення нормативно-правової бази, що регламентує підготовку та проведення руху опору на території держави.

І тільки виконання всього комплексу перерахованих заходів надасть у підсумку ефективну основу руху опору держави (ми будемо мати підготовлений, сильний український народ), яка зі свого боку може стати одним з найдешевших стримуючих факторів проти широкомасштабної агресії ворога (“і ворог розумітиме, що візит на нашу територію коштуватиме одну гривню, а вихід – сто”).

Другий етап підготовки молоді передбачає її навчання в освітніх закладах України та в навчальних центрах ЗС України. Звісно, не всі, хто навчався у школах чи пройшов підготовку в гуртках (клубах, секціях), виявлять бажання стати до лав захисників держави. Хтось вступатиме до закладів професійної (професійно-технічної) чи вищої освіти, а хтось захоче пов’язати своє життя зі службою у ЗС України, однак вчасно посіяні зерна патріотизму в юнацьких головах вже почнуть давати сходи.

У контексті підготовки сил руху опору особливий інтерес становить молодь, яка має

намір вступати до Військової академії (м. Одеса). Саме там готують фахівців військової розвідки та спеціального призначення тактичного рівня, які в майбутньому складатимуть основу оперативного та силового компонентів руху опору.

Для якісної підготовки майбутніх фахівців до виконання завдань у складі організаційних структур сил руху опору необхідно в навчальній програмі передбачити відповідну тематику занять, що дасть змогу курсантам цього вищого військового навчального закладу набути базових знань з питань організації та підтримання дій руху опору. Не зайвим буде залучати до таких знань і курсантів факультету підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ, адже, виконуючи завдання в тилу противника, їм доведеться взаємодіяти з партизанами чи підпільниками.

Третій етап передбачає оперативну підготовку органів військового управління, бойову підготовку штабів і підрозділів військових частин ССПО ЗС України, підготовку структурних оперативних підрозділів агентурної розвідки (далі – АР) та підготовку агентурного компоненту.

Фінальним *четвертим етапом* підготовки сил руху опору є їх безпосередня підготовка до виконання завдань за призначенням. Якщо на попередніх етапах підготовка здійснювалася в мирний час, то четвертий етап починається з оголошення в державі особливого періоду або воєнного стану. Безпосередню підготовку організаційних структур сил руху опору до виконання бойових завдань проводять відповідно до поставлених бойових завдань у навчальних центрах для підготовки особового складу ССПО ЗС України та приватних воєнізованих центрах підготовки під керівництвом командирів організаційних, бойових груп ССПО ЗС України та оперативних груп агентурної розвідки. Нагадаю, що на етапі організації сил руху опору здійснюється формування конкретних організаційних груп ССПО ЗС України та закріплення їх за осередками руху опору у військово-сухопутних зонах, бойових груп ССПО ЗС України – за конкретними партизанськими загонами в областях, оперативних груп агентурної розвідки – за підпільними організаціями громадянського руху опору в областях (підпілля).

Слід зазначити, що основні зусилля з підготовки руху опору на теперішній час зосереджено на виконанні завдань зі створення оперативного резерву сил опору та підготовці

інфраструктури руху опору в прикордонних районах України.

Створення оперативного резерву охоплює такі складові елементи, як: пошук кандидатів, їх перевірка та відбір; залучення осіб до конфіденційного співробітництва із силами ССПО ЗС України за добровільною згодою; прийняття рішення та документальне оформлення, надання доступу до державної таємниці; розподіл осіб за складовими руху опору з подальшим формуванням нових підрозділів оперативного резерву руху опору.

Також для підготовки території до руху опору потрібно планувати та завчасно проводити інженерне забезпечення в інтересах підготовки та ведення руху опору, яке в себе має включати: заходи щодо інженерної підготовки суб'єктів руху опору; важливих об'єктів і комунікацій. Ці заходи мають здійснюватися як у мирний час, так і під час окупації з метою створення необхідних умов для своєчасної прихованої підготовки та успішного виконання визначених завдань руху опору.

Таким чином, щоб протистояти численним російським нападам, Україні необхідно нарощувати зусилля і не робити ставку на успіх симетричної протидії. У таких умовах набувають популярності асиметричні методи боротьби, а рух опору – один з них. Це асиметричний інструментарій боротьби розвідувальних органів та Сил спеціальних операцій ЗС України разом з місцевим населенням проти сильного й підступного ворога.

Висновки. Реалії сьогодення диктують загальну ефективну (та відносно дешеву) систему організації руху опору з числа патріотично налаштованих мешканців, які мають досвід бойових дій, а також розроблення та застосування нестандартних підходів, передових розвідувальних технологій і комплексних асиметричних відповідей агресору на випадок активізації його дій та розширення масштабу конфлікту. До того ж особливу увагу треба приділяти питанням надійного легендування оперативно-бойових заходів під виглядом боротьби за сфери впливу місцевих банд, діяльність сепаратистських рухів тощо. Забезпечити пріоритет у питаннях МТЗ (зброєю, спеціальними засобами, вибуховими

речовинами тощо), які залучені до проведення оперативно-бойової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Силам АТО протистоїть 15-тисячне військо. Генштаб створює партизанський рух. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/09/1/7036469/> (дата звернення: 20.01.2022).
2. На Донбасі появились партизани, які воюють проти терористів. URL: https://24tv.ua/na_donbasi_zyavilis_partizani_yaki_voyuyut_proti_teroristiv_zhurnalist_n451969 (дата звернення: 20.01.2022).
3. У Маріуполі готують мітинг за мир і партизанські загони. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/08/28/7036023/> (дата звернення: 21.01.2022).
4. Партизаны Донбасса уничтожили группу боевиков и казачьего главаря Маршала. URL: https://censor.net/ru/photo_news/311517/partizany_donbassa_unichtojili_gruppu_boevikov_i_kazachego_glavarya_marshala_fotoreportaj (дата звернення: 23.01.2022).
5. Здесь есть люди, готовые сражаться за свою землю и уничтожат бандитов – первое обращение партизан Донбасса. URL: https://censor.net/ru/video_news/308844/zdes_est_lyudi_gotovy_srajatsya_za_svoyu_zemlyu_i_unichtojat_banditov_pervoe_obraschenie_partizan_donbassa (дата звернення: 21.01.2022).
6. Про основи національного спротиву : Закон України від 29.07.2021 р. № 406/2021.
7. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-ХІІ.
8. Сова А. Символіка українських організацій “Сокіл”, “Січ”, “Пласт” та “Луг” у Галичині (кінець XIX століття – 1939 р.) у сучасній українській історіографії // Гуманітарні та соціальні науки : матеріали І Міжнар. конф. молодих вчених НСС-2009, 14–16 трав. 2009 р, Львів, Україна / Нац. ун-т “Львівська політехніка”. Львів, 2009. С. 53–55.
9. Ворона О. І. Агентурна розвідка у воєнний час : монографія : у 2-х т. Том 1. Київ : МО України, 2018. 565 с.
10. Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді : Указ Президента України від 12.06.2015 р. № 334.
11. Про затвердження Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру “Сокіл” (“Джура”) : наказ Міністра освіти і науки, молоді та спорту України від 13.06.2012 р. № 687.
12. Товариство сприяння обороні України (ТСО України) : статут громадської організації. Київ, 2016. 6 с.

Recommendations for planning and preparing a resistance movement on the territory of the state

Annotation

The existing system of state defence, including territorial defence, the work of state, military and local governments, the system of ensuring national and military security of the country does not fully ensure the territorial integrity, sovereignty, inviolability of borders. Ukraine has suffered significant territorial, economic, financial, material and technical losses, losses of weapons, military, special equipment and personnel of troops (forces).

Taking into account the aggressive foreign policy, economic, social, informational situation around Ukraine on the part of the Russian Federation, its war against our country, there is an objective need to further improve the system of resistance movement in the territory temporarily occupied by the aggressor (enemy), to find effective methods of their application, to improve the planning and training of resistance forces in peacetime and wartime (special period).

The purpose of the article is to provide recommendations on the organization of training of the state resistance movement forces in the conditions of repulsing aggression, proposals for further improvement of the resistance movement, search and determination of the most effective general typical forms of application of the components of national resistance during planning.

Today's realities dictate a general effective (and relatively cheap) system of organizing the resistance movement from among patriotic residents who have experience in combat operations, as well as the development and application of non-standard approaches, advanced intelligence technologies and complex asymmetric responses to the aggressor in case of intensification of its actions and expansion of the conflict. Particular attention should be paid to the issues of reliable legitimization of operational and combat activities under the guise of struggle for spheres of influence of local gangs, activities of separatist movements, etc.

Keywords: national resistance; resistance movement planning; organization of the resistance movement; tasks of the resistance movement; resistance movement tactics.